

LBRIS

Colecția TIFF cinefil este coordonată de

Ioan-Pavel Azap

și promovată de

Festivalul Internațional de Film Transilvania

© Ioan-Pavel Azap

Editura EIKON

Cluj-Napoca, str. București nr. 3A

Redacția: tel 0364-117252;

0728-084801; 0728-084802

e-mail: edituraeikon@yahoo.com

Difuzare: tel/fax 0364-117246; 0728-084803

e-mail: eikondifuzare@yahoo.com

web: www.edituraeikon.ro

**Editura Eikon este acreditată de Consiliul Național al Cercetării Științifice din
Învățământul Superior (CNCSIS) – cod 132**

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

AZAP, IOAN-PAVEL

**dagheroTIFF : carte despre primele 10 ediții ale Festivalului Internațional de Film
Transilvania : (2002-2011) / Ioan-Pavel Azap. - Cluj Napoca : Eikon, 2012**

ISBN 978-973-757-622-4

791.43

Editori: Valentin AJDER

Vasile George DÂNCU

Copertă și tehnoredactare: Ioachim GHERMAN

Ioan-Pavel Azap

dagheroTIFF

carte despre primele 10 ediții ale
Festivalului Internațional de Film Transilvania

(2002-2011)

E I K O N

Cluj-Napoca, 2012

Regretul că nu am putut vedea toate filmele de la TIFF 2011. Mă consolez însă cu gândul că nici la viitoarele ediții nu voi reuși...

(„Tribuna”, nr. 214 / 1-15 august 2011)

Cuprins

Nota autorului.....	5
TIFF 2002	
(Ediția I, 3-9 iunie 2002)	7
Premiile TIFF 2002	8
În iunie, la Cluj: Festivalul Internațional de Film Transilvania	9
„Am vrut să fie un festival provocator” (Tudor Giurgiu, director TIFF).....	11
TIFF 2003	
(Ediția a II-a, 23-31 mai 2003).....	15
Premiile TIFF 2003	16
Cinema Paradiso.....	17
„Conflictul e între mentalități, nu între generații” (Tudor Giurgiu, director TIFF)	21
„Îmi asum responsabilitatea pentru toate filmele din festival” (Mihai Chirilov, director artistic și selecționar TIFF)	26
„Asistăm la un nou faliment moral și profesional al cinematografului românești” (Valerian Sava, critic de film).....	30
TIFF 2004	
(Ediția a III-a, 28 mai-6 iunie 2004)	37
Premiile TIFF 2004	38
„Festivalul trebuie să devină mai comercial” (Tudor Giurgiu, director TIFF).....	40
„Și publicul trebuie să-și asume filmele” (Mihai Chirilov, director artistic și selecționar TIFF).....	45
„M-am făcut regizor ca să fac filme, nu ca să le judec pe ale altora” (Cristian Mungiu, regizor; membru în juriul TIFF)	49
„Un festival de surprinzătoare valoare” (Tudor Caranfil, critic de film)	53

„De fiecare dată când sunt la un festival, mă simt frustrat” (Andrei Gorzo, critic de film)	58
TIFF 2005	
(Ediția a IV-a, 27 mai-5 iunie 2005)	63
Premiile TIFF 2005	64
De 4 x TIFF	66
„Principiul oricărui festival de film trebuie să fie surpriza, imprevizibilul” (Tudor Giurgiu, director TIFF; Mihai Chirilov, director artistic și selecționar TIFF)	69
TIFF 2006	
(Ediția a V-a, 2-11 iunie 2006)	77
Premiile TIFF 2006	78
Corneliu Porumboiu: „Atunci când încerci un cinema de autor, dacă ai și recunoștința publicului nu poți să îți dorești mai mult”	80
Mihai Chirilov: „Nu există un singur public de cinema, există publicuri de cinema”	82
Tudor Giurgiu: „Festivalul a început cu o idee, un gând, o nemulțumire, o frustrare a mea”	87
Valerian Sava: „După această ediție a TIFF-ului, nimic n-ar trebui să mai fie ca înainte în cinematograful românesc”	89
TIFF 2007	
(Ediția a VI-a, 1-10 iunie 2007)	93
Premiile TIFF 2007	94
„Filmul românesc vinde cel mai bine România” (Mihai Chirilov, director artistic și selecționar TIFF)	96
TIFF 2008	
(Ediția a VII-a, 30 mai-8 iunie 2008)	101
Premiile TIFF 2008	102
Când incredibilul devine realitate	104

TIFF 2009	
(Ediția a VIII-a, 29 mai-7 iunie 2009)	117
Premiile TIFF 2009	118
La festival	121
TIFF 2010	
(Ediția a IX-a, 28 mai-6 iunie 2010)	129
Premiile TIFF 2010	130
TIFF, festival	133
TIFF 2011	
(Ediția a X-a, 3-12 iunie 2011)	139
Premiile TIFF 2011	140
TIFF. La aniversară	143
DagheroTIFF (I)	146
DagheroTIFF (II)	153

Trofeul Transilvania: *Occident* (România, 2002; r. Cristian Mungiu)

Premiul pentru interpretare: distribuția filmului *Obeti a vrazi / Victime și crime* (Cehia, 2000; r. Andrea Sedlackova)

Premiul pentru imagine: *Andras Nagy* pentru *Balra a nap nyugszik / Soarele apune la stânga* (Ungaria, 2000; r. Andras Fesos)

Premiul publicului: *No Man's Land / Țara nimănui* (Bosnia, 2001; r. Danis Tanovic)

Juriul TIFF (Competiție) a fost compus din: Lewis B. Chesler (producător, S.U.A.), Hrafn Gunnlaugsson (regizor, Islanda), Ron Holloway (critic de film, S.U.A.), Oana Pellea (actriță, România), Constantin Vaeni (regizor, România).

Invitat special: Jason Priestley.

Au rulat 43 de filme (lung- și scurtmetraje), dintre care 11 în competiție.

S-au înregistrat peste 8.000 de spectatori.

ÎN IUNIE, LA CLUJ: FESTIVALUL INTERNAȚIONAL DE FILM TRANSILVANIA

Când (aproape) nimeni nu mai credea, miracolul s-a produs: Un festival internațional de film de lungmetraj în România! Clujul, orașul cu cel mai mare număr de spectatori din țară (raportat la numărul de locuitori), a avut privilegiul, pe deplin meritat, de a fi gazda acestui eveniment. Pentru o săptămână (3-9 iunie 2002), capitala europeană a filmului a fost la Cluj: 43 de filme semnate de regizori consacrați (Pavel Lunghin, Michael Haneke, Francois Ozon, Danis Tanovic, Nae Caranfil, Lucian Pintilie, Radu Gabrea, Sean Penn, Michael Radford, David Lynch ș.a.), titluri premiate la cele mai prestigioase festivaluri internaționale de film (de la Cannes la Veneția, ba chiar și Oscar-uri), invitați din străinătate (producătorul nord-american Lewis B. Chesler, regizorul islandez Hrafn Gunnlaugsson, criticul nord-american Ron Holloway, actorul canadian Jason Priestley ș.a.), peste zece filme proiectate zilnic în două cinematografe, un public avizat și iubitor de film.

Evident, oricât de cinefil ai fi, la ritmul impus de rigorile unui festival nu poți vedea toate filmele propuse. Așa că nu voi face o trecere în revistă a filmelor văzute, oprindu-mă (aproape) aleator doar asupra aceluia care mi-au atras într-un fel sau altul atenția. O revelație a fost *Cina cea de taină (Zadnja večerja)*, Slovenia, 2001; regia: Vojko Anzeljc), patetic – fără a fi lacrimogen, tragic – fără a fi patetic, comic – fără a fi vesel, trist – fără a fi morbid. O mică „dezamăgire” a fost *Țara nimănui (No Man's Land)*, Bosnia, 2001; regia: Danis Tanovic; Premiul pentru cel mai bun scenariu, Cannes, 2001; Premiul Oscar pentru cel mai bun film străin, 2002) – un scenariu foarte bun, lucrat impecabil, după un tipic american inconfundabil (făcut, parcă, special pentru a câștiga... Oscar-ul!). Un regal cinematografic l-au reprezentat cele trei filme ale lui Michael Haneke: *Jocuri ciudate (Funny Games)*, Austria, 1997), *Cod necunoscut (Code inconnu: Récit incomplet de divers voyages)*, Franța / Germania / România, 2000), *Pianista (La pianiste)*, Germania / Polonia / Franța / Austria, 2001). O mențiune specială merită filmele românești (sau semnate de regizori români), prezente în competiție sau în afara concursului, de la retrospectiva Radu Gabrea, la cel mai recent film al lui Lucian Pintilie (*După-amiaza unui torționar*, 2001), un Pintilie, în

sfârșit, recules, căruia puțin i-a lipsit să ne dea un film de excepție (ceea ce nu l-a împiedicat pe Gheorghe Dinică să facă unul dintre cele mai bune roluri ale sale), la filmele mai tinerilor Nae Caranfil (*Filantropica*, 2002), Cristi Puiu (*Marfa și banii*, 2001), Sinișa Dragin (*În fiecare zi Dumnezeu ne sărută pe gură*, 2001) sau Cristian Mungiu (*Occident*, 2002), filme care s-au regăsit și în topul publicului.

Faptul că Trofeul Transilvania (Marele premiu al Festivalului) a revenit, cu unanimitate de voturi din partea juriului internațional, filmului *Occident* (prezentat, cu succes, și la Cannes în acest an), al lui Cristian Mungiu, nu poate decât să ne bucure. *Occident* (debut în lungmetraj) nu doar atrage atenția asupra unui tânăr regizor, ci chiar consacră un regizor.

În încheiere, un alt eveniment care merită semnalat: (re)lansarea (după câțiva ani de absență de pe piață), în cadrul festivalului, a revistei „Cinema” (din fericire fără apelativul „nou” sau „vechi”), editată de Centrul Național al Cinematografiei.

(„Informația Cluj”, 25 iunie-1 iulie 2002)

„AM VRUT SĂ FIE UN FESTIVAL PROVOCATOR”

- TUDOR GIURGIU, DIRECTOR TIFF -

– *Domnule Tudor Giurgiu, cum priviți retrospectiv această primă ediție a festivalului: cu mânie, cu mândrie?*

– Eu privesc cu mândrie, dacă ăsta-i cuvântul... Întotdeauna, cel puțin la film, când ai un proiect pe hârtie se spune că ce iese pe ecran e cu mult sub valoarea poveștii – oricum sub valoarea scenariului. Ei, de data asta, ceea ce s-a întâmplat la final și pe tot parcursul festivalului a fost peste nivelul așteptărilor mele – fiind vorba de prima ediție și lucrând cu oameni care nu erau pregătiți și nu știau ce înseamnă acest festival, noi n-am avut timp să-i instruiem, a fost și vina noastră și timpul foarte scurt. Cred că cu toții au făcut-o din entuziasm, am simțit un entuziasm colectiv care ne-a dus până în final fără probleme. Mă rog, a lipsit un film din competiție, apoi poate publicul nu a recepționat atât de bine mesajele noastre, m-aș fi așteptat să fie într-un număr ceva mai mare, dar, una peste alta, a fost bine, a fost o primă ediție, cred eu, importantă.

– *Numărul spectatorilor mi s-a părut acceptabil în contextul dat – o reclamă nu foarte agresivă, suprapunerea cu Campionatul Mondial de fotbal, cu sesiunea studentescă – și pentru o primă ediție. Pe ce criterii au fost alese filmele? A fost condiționată alegerea și financiar sau organizatorii au avut libertatea de a alege?*

– A fost o libertate, cred eu, totală. Am vrut să fie un festival provocator și puțin mai independent, cu niște filme care se pot vedea doar în circuitul acestor mari festivaluri. Ne-am fi dorit să mai aducem câteva filme, am vrut să facem o retrospectivă a unui regizor din Hong Kong, un nume extrem de mare în Europa și în lume, Wong Kar-wai, dar un film de-al lui costă 1.000 de dolari și trei filme însemnau deja o sumă pe care nu ne-am fi putut-o permite la prima ediție, ăsta a fost lucrul pe care-l regret. În rest, selecția făcută de colegul meu Mihai Chirilov s-a axat spre titluri foarte importante și foarte văzute, care au făcut turul marilor festivaluri. S-a spus că a fost o

selecție de filme mai incomode, depresive, agresive, cu o vădită tentă să spunem sexuală, unele dintre ele. Cred că asta ține de dorința de a sparge niște canoane și, la o primă ediție, de a șoca puțin. Cred că la anul va trebui să insistăm pe partea de program, de selecție, să o limpezim puțin, să încercăm să facem un echilibru între secțiuni, poate să mai inventăm încă ceva... Nu știu, simt că aici se mai poate lucra.

– *Remarca referitoare la agresivitatea, la caracterul incomod al majorității filmelor prezentate am auzit-o și eu și aceasta a fost și senzația mea – din câte filme am văzut, aproape jumătate din titlurile propuse. Dar noi în România, în circuit, vedem prea puține filme prezente în festivaluri, în afară de cele americane și nici din acelea foarte bune. Nu cumva acesta este pulsul cinematografului la ora actuală? Ați fi avut de unde alege și filme mai tandre, mai lirice, mai „frumoase”?*

– Cred că era de unde, dar, pe de altă parte, dacă ne uităm la filmele care câștigă în ultimii ani premii la festivalurile mari, vedem că sunt fie povești care au un dram de nostalgie, de melancolie sau recreeri istorice ale unor evenimente care s-au petrecut cu multă vreme în urmă (și care au evident o doză de tandrețe și de dragoste, eventual și pe un fundal de război), fie sunt povești actuale extrem de complicate, unde încurcăturile și nenorocirile ating uneori paroxismul, sau sunt tribulații pe teme sexuale. Cred că ce-am văzut aici, la Cluj, a fost o reflectare a cinematografului european în anul ăsta, în 2002. Eu am fost foarte surprins să văd un film care m-a șocat, un film austriac, care a luat anul trecut Premiul de regie la Veneția, spectatorii l-au văzut și aici, *Zile fierbinți*. E un film de o duritate și, câteodată, de o sălbăticie a sentimentelor care nu mă așteptam să aibă un așa mare succes internațional. Iar filmul e cerut la toate festivalurile. E un film important pentru că e făcut foarte bine și e păcat – doar pentru că e mai negru sau mai trist, un film în care emoția, dragostea lipsesc – să-l ocolești. Cred însă că rămâne o poartă deschisă spre un filon puțin mai liric sau în orice caz și spre alt gen de filme. Pentru că altfel spectatorii, cei care sunt adepții unui astfel de cinematograf, vor spune că nu sunt interesați de festivalul ăsta.

– *În ultima zi a festivalului a fost proiectat Nosferatu, clasicul lui Murnau din 1922, acompaniat în direct de compozitorul german Gunter A.*

Buchwald, directorul Companiei de Muzică pentru Filmele mute din Freiburg. Veți permanentiza această secțiune?

– Colegul meu Mihai Chirilov a avut ideea asta, după ce a fost la un festival de film mut în Italia, un festival unde în fiecare an se difuzează, se proiectează filme mute și unde vin compozitori care interpretează coloana sonoră, interpretează partituri compuse de ei special pentru aceste filme. Pentru la anul avem o idee, Chirilov a avut ideea trăsniță să încercăm să aducem niște japonezi care compun muzică tehno pentru filme de animație și filme din perioada mută. E un experiment care a avut mare succes anul trecut în Italia. Ne-ar plăcea să avem în fiecare an, cum să spun, și un „cârlig” muzical al Festivalului. Anul ăsta am vrut să prezentăm filmul *Tosca* în care joacă Angela Gheorghiu, știm că în Cluj e un public amator și avizat de operă. N-am reușit, deși filmul a fost prezentat la Festivalul filmului european de la București. Sper ca la anul aspectul acesta să capete o mai mare amploare.

– *Cred că festivalul a fost și un serviciu adus filmului românesc și, implicit, spectatorului român. Anul acesta în primul rând spectatorului român, pentru că filmele românești sunt destul de puține, după o criză aproape letală. Cum vedeți viitorul filmului românesc? Există șanse reale de a se mai face film în România?*

– Eu cred că șansele nu sunt extrem de mari, dacă judecăm contextul în care ne aflăm, respectiv contextul unei industrii de film care nu există. Dacă ne gândim la niște oameni, la niște resurse, la niște potențiale proiecte, ai spune că șansele ar fi foarte mari. Dar filmul nu poate să fie susținut, promovat și apreciat decât în contextul în care e o industrie în spate care lucrează. În momentul în care nu ai săli sau sălile existente sunt într-o stare foarte proastă, în momentul în care e o criză de scenarii, în momentul în care nu ai oameni dispuși să investească în film, e foarte greu de vorbit de viitorul filmului românesc. Există filme care apar, filme importante, care apar într-o singură copie. Filmul lui Pintilie *După-amiaza unui torționar* va rula în toată țara într-o singură copie! Este, cum să zic, jenant, penibil și ține de un cerc vicios în care trăim. Trăim într-un soi de sistem de cinematografie care nu e nici de stat, nu e nici particular, e un organism care nu e foarte bine orientat spre o nouă deschidere, spre o deschidere a anilor 2000.

– În topul publicului, Filantropica și Occident au ieșit pe locurile 2 și 3, iar în fiecare zi Dumnezeu ne sărută pe gură, un film mai dificil, un film nu neapărat de public, a ieșit pe locul 9, la concurență cu filme străine ofertante, atractive. E o dovadă că public pentru filmul românesc ar exista, nu publicul ne lipsește...

– Da, publicul există, dar el trebuie întreținut cumva. Și dacă nu-l întreții cu filme bune, dacă nu-l întreții și cu un grad mic de confort și cu puțin spectacol, publicul ăsta se pierde. De-abia acum au început să se facă niște săli în care confortul e cât de cât unul civilizat. Exemplul multiplexului din Mall-ul bucureștean e elocvent; deși prețurile sunt mari, sălile se umplu pentru că e un confort al sălii de cinema. Deci, cred că oamenii, pe lângă faptul că vor film bun, vor și film românesc, au nevoie și de puțin spectacol, altfel ar sta acasă. Asta a fost greșeala care s-a făcut după Revoluție, foarte mulți au preferat televizorul, cinematografului. Public există, dar el trebuie tot timpul ținut „cald”.

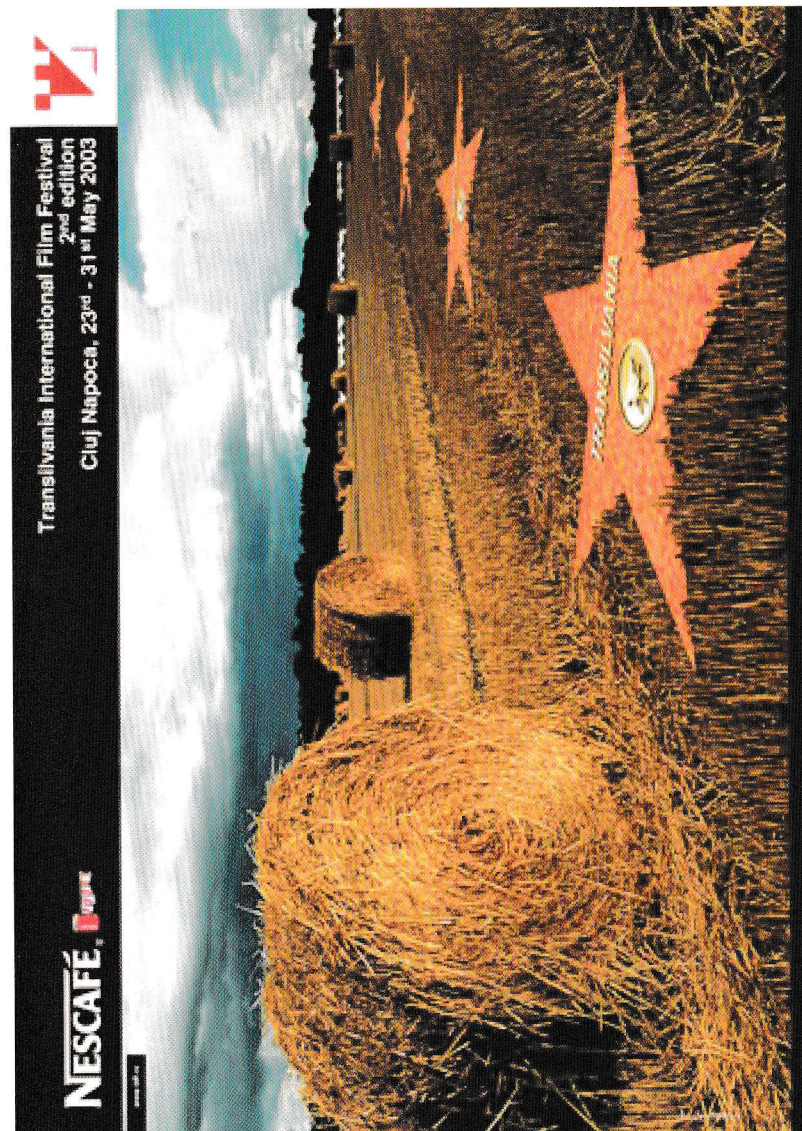
– O ultimă întrebare: ce face regizorul Tudor Giurgiu, în afară de TIFF?

– Regizorul Tudor Giurgiu vrea să facă un film și nu știe cum să-l facă, pentru că a intrat în povestea asta cu festivalul și e cam prins, și vrea să-și delege niște responsabilități la ediția viitoare... Aș vrea foarte tare la anul să fac un film. Am două scenarii, două propuneri, unul dintre ele e scris deja, e scris de niște colegi și a luat un mare premiu la Concursul de scenarii de la HBO. E o melodramă, o poveste de dragoste foarte interesantă. Al doilea scenariu e încă în mintea mea, o comedie neagră despre copiii României. Nu știu, stau în dubiu, pe care și când o să-l fac. Sper să-l fac la anul. Dar asta depinde de bani, de finanțări – de multe.

– Vă mulțumesc!

(„Informația Cluj”, 25 iunie-1 iulie 2002)

TIFF 2003

(Ediția a II-a, 23-31 mai 2003)

Trofeul Transilvania: *Noi albinoi / Noi, albinosul* (Islanda, 2002; r. Dagur Kari)

Premiul pentru interpretare: *Henryk Golebiewski*, pentru rolul titular din *Edi / Edi* (Polonia, 2002; r. Piotr Trzaskalski)

Premiul pentru imagine: *Vivi Drăgan Vasile*, pentru *Furia* (România, 2002; r. Radu Muntean)

Mențiune specială a juriului pentru imagine: *Xavi Jimenez*, pentru *Intacto / Intacto* (Spania, 2001; r. Juan Carlos Fresnadillo)

Premiul criticii: *Noi albinoi / Noi, albinosul* (Islanda, 2002; r. Dagur Kari)

Premiul publicului: *Hable con ella / Vorbește cu ea* (Spania, 2002; r. Pedro Almodovar)

Premiul de Excelență: actorul *Dorel Vișan*

Premiul pentru cel mai bun tânăr actor român: *Diana Dumbravă*, pentru rolul titular din filmul *Maria* (România, 2003; r. Călin Peter Netzer)

Premiul special de „debut”: *Neagu Djuvara*, pentru interpretarea propriului rol în filmul documentar *Răstimpul unei vieți – Neagu Djuvara* (România, 2003; r. Monica Eftimiu)

Juriul TIFF (Competiție) a fost compus din: Barry Gifford (scriitor și scenarist, S.U.A.), Alissa Simon (director festival, S.U.A.), Diana Sanchez (selecționer festival, Canada), Alex Leo Șerban (critic de film, România), Dinu Tănase (regizor și producător, România).

Invitat special: Matt Dillon (nu a mai ajuns la Cluj-Napoca din motive obiective).

Au rulat 70 de filme (lung- și scurtmetraje), dintre care 13 în competiție.

S-au înregistrat peste 16.000 de spectatori.

CINEMA PARADISO

70 de filme prezentate în trei cinematografe, 153 de proiecții, 122 de invitați din țară și din străinătate (regizori, actori, critici, directori de festivaluri internaționale), 155 de persoane acreditate în cadrul Zilelor filmului românesc, 105 ziariști români și străini, peste 15.000 de spectatori (cu 60% mai mulți decât la ediția întâi) – acesta ar fi, pe scurt, bilanțul celei de a doua ediții a Festivalului Internațional de Film Transilvania (TIFF), desfășurat la Cluj-Napoca între 23-31 mai a.c. În urmă cu un an au fost prezentate 43 de filme în 65 de proiecții, în două cinematografe, înregistrându-se aproximativ 9.000 de spectatori. Sunt cifre care spun și nu spun totul. Spun că acest festival există și că a ajuns la ediția a doua; că această ediție a consolidat ceea ce prima ediție anunța. Nu spun (aproape) nimic despre importanța și semnificația festivalului. Fără a considera cinematograful o „regină a artelor” (neavând nici muză și fiind și cea mai tânără artă...), și fără a minimaliza anvergura altor manifestări culturale, se poate spune că ediția întâi a TIFF a fost evenimentul cultural al anului 2002 în România. Afirmație riscantă, dar cred că poate fi acceptată dacă avem în vedere că TIFF este primul festival internațional de film de lungmetraj din România (până nu de mult o utopie, și chiar și acum, la a doua ediție, pare aproape neverosimil), și dacă înțelegem că astăzi filmul (dincolo de disputa artă sau industrie, afacere sau vocație etc.) este, poate, cel mai eficient mijloc de (auto)cunoaștere și comunicare.

Revin la această a doua ediție. Am reușit să văd aproximativ jumătate din peliculele propuse de organizatori, trăind acel sentiment de frustrare pe care îl încearcă (aproape) orice bărbat: pe orice parte a străzii te-ai hotărî să mergi, cele mai frumoase femei sunt, fatalmente, pe celălalt trotuar! Dar, cum nu poți avea toate... filmele din festival, am privit partea plină a paharului și m-am mulțumit/nemulțumit cu ce am reușit să văd. Chiar și numai simpla înșiruire a celor peste 30 de titluri ar ocupa prea mult spațiu, așa că mă voi resemna să punctez, lăsând memoria afectivă să funcționeze, câteva titluri care mi-au „gâdilat” în mod plăcut sau neplăcut sensibilitatea cineaților.